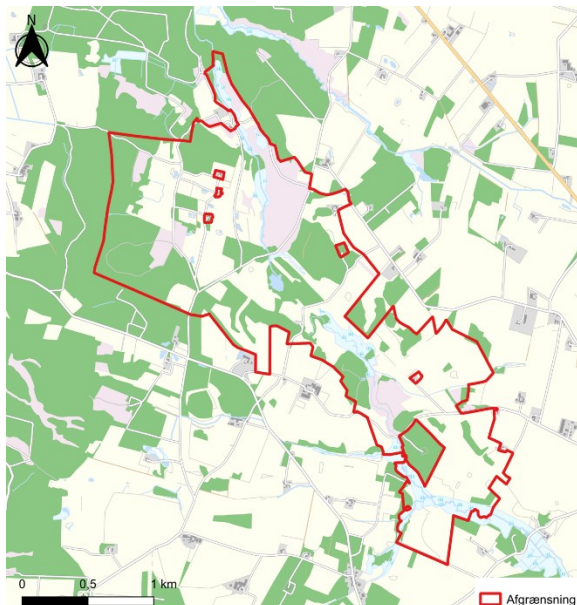




Mulig Naturnationalpark Skjernåens og Gudenåens Kilder



Figur. 1 Forslag til Naturnationalpark Skjernåens og Gudenåens Kilder på 395 ha.

Natur

I området for udspringet for to af Danmarks største vandløb, kaldet kildeområdet, foreslås 395 ha udlagt som naturnationalpark. Området ligger centreret om Skjernåens og Gudenåens kilder, og er landskabeligt karakteriseret af et stærkt kuperet morænelandskab med ådale. Området er domineret af lysåben natur, især store arealer med overdrev i bakkerne og moser nede i ådalene. Tinnets Krat udgør sammen med de omkringliggende privatejede egekrat landets største og mest kendte egekrat. Skovbilledet er præget af krogede, flerstammede ege stående på et tæppe af blåbærbuske. Desuden findes der mindre arealer med nåleskovsbevoksninger.

Det spændende naturområde byder på en række veludviklede skov- og naturtyper såsom surt overdrev, tør hede, rigkær, kildevæld, tidvis våd eng, hængesæk, egeskov, bøg på mor, skovbevokset tørvemose m.m. Denne mosaik af skov- og naturtyper bidrager med en stor heterogenitet i området og skaber et godt grundlag for en rig og varieret natur med mange forskellige levesteder for dyr og planter. Området rummer en stor artsrigdom af planter, dyr og svampe. Særlig karakteristisk for området er blank seglmos,

Naturstyrelsen • Førstballevej 2 • Gjøddinggård • 7183 Randbøl

Tlf. 72 54 30 00 • CVR 33157274 • EAN 5798009883186 • nst@nst.dk • www.nst.dk

Områdets historie

Den jyske højderyg ved Gudenåens og Skjernåens udspring har gennem tiden været et helt centralt knudepunkt ift. transport, da det her har været muligt at bevæge sig i nord-sydgående retning uden at skulle krydse nogen af de to store åer. I området findes rester fra Jyllands oprindelige egeskov.

Beskrivelse af området

Området er karakteriseret ved et smukt og meget varieret landskab med natur af høj værdi. Muligheden for at opleve Det Store Vandskel og Danmarks største åer er med til at gøre kildeområdet fantastisk og unikt.

	Nuværende anvendelse i ha
Løvskov	105
Nåleskov	6
Lysåben natur	282
Vådt	2
Total	395
Hegnslængde	20 km

Særlige arter

Leverurt, blank seglmos, bæklampret, løgfrø, moseperlemorsommerfugl, brun pletvinge, kommasbredpande.

løgfrø, moseperlemorsommerfugl, bæklampret og stor vandsalamander.

Helårsgræsning

Næsten hele området er i dag sommergræsset.

Det foreslåede område er velegnet til helårsgræsning. Der er nem adgang til rent drikkevand for dyrene, ligesom der i skovområderne forefindes muligheder for ly, læ og tørt leje.

Infrastruktur

Gennem området løber Danmarks ældste vej, Hærvejen, samt Hammervej. Inden for området

findes flere parkeringsmuligheder, udsigtspunkter, gamle badebassiner, Naturcenter Koutrupgård, friluftsfaciliteter med borde-bænkesæt samt toiletbygninger. Der skal opsættes flere færste i området, hvor veje krydser indhegningen, for at sikre adgang for besøgende.

Naturlig hydrologi

Grundvandstilstrømningen til områdets kilder og væld er meget stor og udgør starten på landets henholdsvis længste og vandrigeste vandløb; Gudenåen og Skjern Å. De to vandløb har deres udspring få hundrede meter fra hinanden i den samme dalsænkning ved hovedvandskellet på den jyske højderyg. Gudenåen løber sydøst og Skjern Å løber nord-nordvest. Den naturlige hydrologi i området bidrager til en mosaik af rene kilder, småsøer og kærømråder.

Flere steder i kildeområdet er der mulighed for at genskabe den naturlige hydrologi ved lukning af grøfter.

Friluftsliv

Området ved Gudenåens og Skjernåens kilder er et velbesøgt område af både turister og lokalbefolkningen. Med 10 markerede parkeringspladser spredt rundt i området er der rig mulighed for at besøge området. Der findes et bredt udvalg af tilbud til friluftslivet bl.a. flere skiltede cykel-, ride- og vandreruter, udsigtspunkter, toiletter, tre overnatningspladser med sheltere samt bål- og aktivitetsplads og madpakkehus.

Kildeområdet er et af de 15 naturområder i landet, som er med i Danmarks Naturkanon, fordi naturen her er noget helt særligt og en oplevelse at besøge.

Gudenåstien med en samlet vandrerrute på 170 km fra kildeudspring til fjord forventes at stå færdig ved udgangen af 2025. Sammen med ruten anlægges en række rekreative anlæg omkring Gudenåens Udspring med, udsigter, handicapvenlige stier- og boardwalks m.v.

Sydvest for området findes Kollemorten Krat, som er en del af egekrattene på den jyske højderyg. Her findes flere friluftstilbud. Nordvest for området findes besøgsstedet Ballesbækgård med sheltere, lejrplads, bålsted, grillhytte, vandreruter, toiletter m.m.

Arrondering og ejendomsstruktur

Der er et antal privatejede enklaver i området. De private arealer frahegnes og indgår ikke i naturnationalparken.

Eksisterende beskyttelse

Området er en del af Natura 2000-område nr. 76 ”Store Vandskel, Rørbæk Sø, Tinnets Krat og Holtum Ådal øvre del”. Udpegningsgrundlaget udgøres bl.a. af naturtyperne rigkær, tidvis våd eng, tør hede og surt overdrev. Det kan bl.a. være nødvendigt at sikre de lysåbne rigkær og kildevæld i ådalen ved aktiv forvaltning for at beskytte blank seglmos.

Hele området indgår i den ca. 2.200 ha store landskabsfredning omkring Rørbæk Sø. Mange af arealerne samt vandløbene i området er beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens §3, og skovene er fredskovspligtige jf. Skovlovens §8.

Kulturarv

Kildeområdet er det mest ikoniske sted på hele Hærvejsforløbet, hvor der på Hærvejen som eneste sted var muligt at passere tørskoet mellem Danmarks to største vandløb – midt på hovedvandskellet og den jyske højderyg. Nær Gudenåens udspring findes gamle badebassiner i beton, som stammer tilbage fra 1930’erne, hvor Danmarks første badeland/kurbad blev etableret her. Tinnets Krat rummer også en stor kulturværdi, da egekrattene her er et levn fra den oprindelige midtjyske skov, som stort set blev udryddet op gennem 1600-, 1700- og 1800-tallet. I kildeområdet findes flere forskellige fortidsminder som fredede hulveje, gravhøje og beskyttede sten- og jorddiger.



Overdrevslandskab ved Gudenåens kilder.